

Din cuprins:

Interviu Fără Tabu
cu Cezara 1

11 iulie, Ziua Mondială
a Populației 2

UNFPA ajută tinerii romi
să capete deprinderi
de viață 4

TU știi ce înseamnă
violența? 5

A fi voluntar
înseamnă a fi "tânăr
și neliniștit" 6

Pagina Y-PEER 7

Concurs de
filmulețe-video 8

CEZARA

FATA CU "PLETE LUNGI"

De mică se visa dansatoare sau actriță. Nici prin gând să-i dea că va fi cântăreață. Totul s-a schimbat când a pășit prima oară în scenă și a început să cânte în cor. La 12 ani a primit deja un premiu mare pentru muzică populară, iar la 14 ani s-a lansat în muzica pop. Peste ani, este recunoscută drept cea mai bună interpretă de muzică pop-rock din Moldova, iar, de curând, și artista cu cel mai frumos și lung păr de pe scena moldovenească. Este nimeni alta de cât Cezara, fata cu "plete lungi" și cu sufletul "mare".

Cezara, spune-ne cum e să fii celebră?

Hmm... e interesant. Dar și ciudat, mai ales la început, când oamenii te privesc și îți pare straniu de ce. Treptat, însă, te obișnuiești. Aproape în fiecare zi se întâmplă să se apropie cineva și să ceară un autograf și e o senzație plăcută. Dar sunt și momente mai puțin simpatice. De exemplu, atunci când sunt studiată din cap până în picioare sau chiar unele persoane încearcă să-mi atingă părul. Aceasta mă stresează foarte mult.

Apropo, ai un păr minunat, de cât timp îl crești?

De mică. L-am tăiat doar de câteva ori și doar pentru a îngriji capetele. De regulă, îl scurtez o dată pe an, în luna august.

Odată s-a întâmplat, însă, să merg la frizerie pentru a-mi scurta capetele, dar m-am pomenit cu jumătate de păr tăiat. De atunci nu am mai intrat în frizerii. Doar nu demult am cunoscut întâmpător un stilist bun și de atunci îi încredințez părul numai lui. Părul, de altfel, are o lungime de vreo 95 cm. Am aflat acest lucru întâmplător, când o revistă locală m-a nominalizat drept interpreta cu cel mai frumos și lung păr din Moldova și a trebuit să iau metrul și să-l măsoz.

Părul te caracterizează?

Să știi că anul trecut am aflat care este semnificația numelui Cezara. Înseamnă "plete lungi", de aceea, așa spune, că, într-adevăr, mă caracterizează. ▶

Editorial

Dragi cititori,

Iată că se încheie deja prima lună de vară. Pentru unii, este prima lună de vacanță, care trece cu mult haz și distracție. Pentru alții, este luna marilor încercări și a examenelor care trec cu speranțe și emoții. Dar pentru toți, indiferent de vârstă, scopuri sau responsabilități, valorile, în fond, sunt aceleași. Cu toții ne dorim să fim fericiți, să avem o familie sănătoasă și liniștită, prieteni de încredere și siguranță în ceea ce va fi mâine...

Despre acestea, dar și alte valori care contează cu adevărat în viață, citiți în

acest număr un interviu cu cea mai bună interpretă de muzică pop-rock din Moldova, Cezara. Aflați cum și-au petrecut tinerii romi o săptămână de vacanță la un trening la Vadul lui Vodă și ce deprinderi utile de viață au învățat acolo. Luați aminte la sfaturile Valentinei Vatamaniuc, medic ginecolog-obstetrician, pentru a fi cât mai sănătoși și admirați-o în discuție pe Anna Susarenco, voluntară în cadrul rețelei Y-PEER, care reușește deopotrivă să se distreze, dar și să fie un iscusit educator de la egal la egal și prezentator radio. În final, nu ratați să participați la concursul anunțat pe ultima

pagină, care vă îndeamnă să realizați filmulețe-video pe tema migrației și să vă încercați șansele de a fi premiați tocmai la New-York.

Savurați cu plăcere noua ediție a buletinului FĂRĂ TABU și, bineînțeles, bucurați-vă de vacanță și timpul frumos de afară. Iar dacă aveți vreo întrebare sau o idee trăsnită pe care ați dori s-o împărtășiți cu semenii voștri, nu ezitați să ne scrieți sau să ne telefonați.

NOI suntem aici, PENTRU voi și ÎMPREUNĂ cu voi!

Cu drag, echipa UNFPA!

11 iulie - Ziua Mondială a Populației

Anul acesta Ziua Mondială a Populației va fi marcată pentru a 20-a oară

În fiecare an, pe 11 iulie, comunitatea internațională sărbătorește Ziua Mondială a Populației. Această Zi a fost instituită de către Organizația Națiunilor Unite în anul 1987, când populația lumii a atins pragul de 5 miliarde. De atunci, 11 iulie este o ocazie deosebită pentru Guverne, organisme internaționale și, în special, Fondul ONU pentru Populație, de a focusa atenția opiniei publice asupra unor subiecte importante legate de dezvoltarea populației și a problemelor stringente cu care se confruntă omenirea.

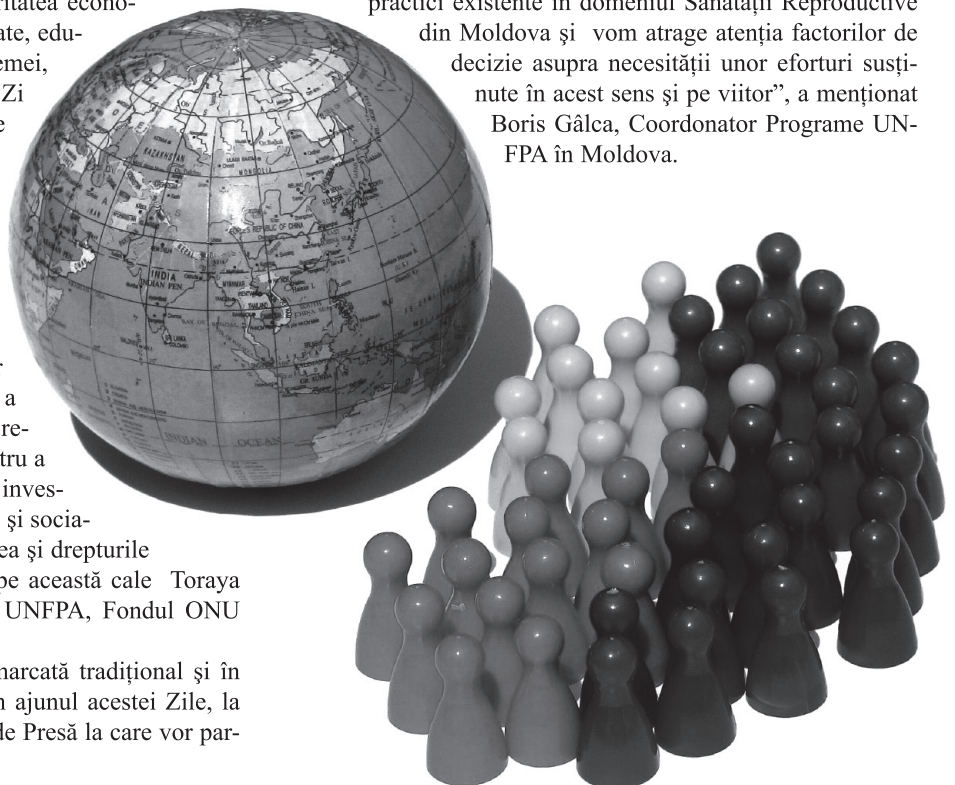
Anul acesta Ziua Mondială a Populației se va desfășura sub genericul "Răspundem crizei economice, investind în femei". Tematica acestui an a fost aleasă în contextul crizei economice globale care se răsfrânge tot mai acut asupra comunităților și afectează persoanele vulnerabile, în special femeile, fetele tinere și migranții. În același timp, prosperitatea economică a unei națiuni este legată de sănătate, educație și oportunități de angajare pentru femei, de aceea UNFPA și-a propus în această Zi să cheme încă o dată factorii de decizie să continue programele de populație axate pe reducerea sărăciei, reducerea mortalității materne, asigurarea accesului la servicii de educație și medicale de calitate pentru femei.

"Acum, mai mult ca niciodată, în aceste timpuri dificile, marcate de criza economică mondială, mă adresez tuturor factorilor de decizie cu rugămintea de a spori resursele alocate pentru sănătatea reproductivă și planificarea familială, pentru a proteja femeile și familiile. Nu există o investiție mai reușită, cu beneficii economice și sociale mai mari, decât investițiile în sănătatea și drepturile femeilor și adolescenților", a declarat pe această cale Toraya Ahmed Obaid, Directorul Executiv al UNFPA, Fondul ONU pentru Populație.

Ziua Mondială a Populației va fi marcată tradițional și în Republica Moldova. Vineri, 10 iulie, în ajunul acestei Zile, la Chișinău va fi organizată o Conferință de Presă la care vor par-

ticipa reprezentanți ai Fondului ONU pentru Populație, Ministerului Economiei și Comerțului, Biroului Național de Statistică, precum și experți în demografie și politici sociale din Moldova. În aceeași zi, în Sala de expoziții a Agenției Informaționale de Stat "Moldpres", va fi inaugurată o expoziție fotografică tematică a renumitului fotograf Mihai Vengher. Expoziția își propune să reflecte într-un mod inedit impactul crizei economice asupra comunităților rurale din Moldova și să sensibilizeze opinia publică cu privire la realitățile actuale din țară.

În cadrul zilelor de celebrare a Zilei Mondiale a Populației, UNFPA va organiza și o vizită de studiu pentru jurnaliști în orașul Drochia, unde se vor documenta despre activitatea Centrului Maternal „Ariana” și a Centrului de Sănătate a Femeii „Ana”. "În felul acesta vom informa populația despre bunele practici existente în domeniul Sănătății Reproductive din Moldova și vom atrage atenția factorilor de decizie asupra necesității unor eforturi susținute în acest sens și pe viitor", a menționat Boris Gâlca, Coordonator Programe UNFPA în Moldova.

CEZARA – FATA CU “PLETE LUNGI”

► În ultimul timp te-am văzut implicându-te activ în campanii sociale. Ce te face să fii voluntară?

Păi așa sunt eu, am un suflet mare, dacă e să nu fiu modestă...De multe ori mă gândesc că dacă aș avea o sumă mare de bani, atunci aș investi-o în case de copii, adăposturi pentru animale sau alte activități de binefacere. Recent am participat în cadrul campaniei STOP Țigări și am realizat un clip muzical cu mesajul STOP Droguri.

De ce?

A existat un eveniment neplăcut în viața mea legat de acest fenomen și mi-am dat seama că e ceva îngrozitor. Am hotărât să mă implic pentru a schimba cumva lucrurile, a deschide ochii tinerilor cărora nu le pasă de sănătatea lor sau nu știu ce înseamnă aceste vicii. Bineînțeles că nu putem forța pe nimeni să-și schimbe imediat comportamentul, dar, totuși, dacă promovăm mult timp un mesaj la radio, TV, în piese muzicale și alte activități, atunci cu siguranță mesajul va fi auzit și chiar urmat.

În campanie ai militat pentru Anti Fumat. Tu ai fumat vreodată?

De ce să mint? Am încercat ca și fiecare fată și băiat la vârsta asta. Dar organismul meu nu primește țigara și nu sunt tentată să fumez. Mă bucură enorm acest lucru.

Te-ai implica într-o campanie de distribuire a prezervativelor?

Da. De fapt, m-am și implicat. Țin minte că în timpul unei campanii anti HIV/SIDA trebuia să împărțim prezervative. Conform scenariului urma să cadă o ploaie de prezervative, dar ceva nu a mers și a trebuit să aruncăm singuri din scenă prezervative. A fost foarte interesant. Mai ales că prezervativul este o chestie normală, un mod de a preveni o infecție sau o sarcină nedorită, o cale de a avea grijă de sănătatea noastră, care este cea mai importantă.

În pofida tuturor eforturilor, infecțiile cu transmitere sexuală se răspândesc. Crezi că e lipsă de informare, de educație sau pur și simplu nepăsare?

Cred că oamenii au o atitudine naivă față de acest aspect al vieții lor. S-au schimbat și timpurile, și educația. Nu mai este perioada copilăriei noastre, când educația era destul de severă, iar educația sexuală, în general, era foarte diferită. Pe atunci era o mare rușine să ai mai mulți parteneri sau să întreprinzi relații sexuale înainte de căsătorie. Dacă, totuși, se întâmpla acest lucru, atunci trebuia neapărat să te căsătorești. Astăzi nu cred să mai existe asemenea principii. Nu știu ce s-a întâmplat cu noi. Oamenii își schimbă partenerii ca “mănușile”, chiar dacă riscurile sunt extrem de înalte. În același

timp, este firesc ca lucrurile să evolueze, ca informația să circule.

La ce vârstă crezi că e bine să începi viața sexuală?

Cred că este foarte individual. Unii oameni pot să fie maturi deja la 14 ani, alții nici la 20. Mai depinde și de educație. Important e să fie informați și să știe ce riscuri își asumă.

Dar să te căsătorești?

Tendința măritușului în prezent este să fie mai târziu. Eu nu sunt căsătorită. Nu m-am măritat nici la 18 ani și nici la 20. Poate interpreții sunt diferiți din acest punct de vedere. Mai ales cei de muzică rock sunt cu picioarele pe pământ și își aleg altfel partenerul. Sau poate și eu am o lume aparte de gândire, sunt mai închisă, sunt diferită și de părinți, și de alți interpreți. Abia anul acesta pot spune că m-am schimbat puțin, am devenit mai deschisă, mi-am făcut mai mulți cunoscuți, să nu zic prieteni, deoarece s-a întâmplat de mai multe ori să “mă ard” cu așa-ziii prieteni.

Există niște calități prestabilite pe care vrei să le vezi în partenerul tău?

Mi-aș dori să avem interese comune și să avem despre ce discuta. Îmi doresc un partener de la care să am ce învăța. Eu sunt o fire puternică și atunci caut ca omul de lângă mine să fie măcar ca și mine. Dacă nu este așa, atunci nu merge. Poate acesta a și fost motivul pentru care “m-am ars” de mai multe ori în relație. Plus la asta a mai fost și gelozia. Gelozia exagerată într-un cuplu omoară relația.

Cât de mult contează sexul într-o relație?

Contează și asta. Câteodată mă gândesc de ce există divorțuri sau pleacă partenerii, acesta ar putea fi un motiv, la care se mai adaugă și altele. Eu consider că fiecare își merită partenerul și fiecare are ceea ce merită. Am înțeles că Dumnezeu îți caută jumătatea, dar dacă tu alegi ceea ce vrei tu, atunci până la urmă oricum te desparți. Trebuie să alegi ceea ce îți trimite Dumnezeu în cale și atunci ești fericit.

În calitate de realizatoare a unei emisiuni TV, cum îți se pare activitatea jurnalistică. Ai schimba vreodată meseria de artist, pe cea de jurnalist?

CEZARA

- Interpretă, recunoscută drept cea mai bună interpretă de muzică pop-rock în Moldova;
- Născută pe 21 martie, în zodia Berbec;
- Studii la Colegiul de muzică „Ștefan Neaga”, apoi la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice;
- Piese renumite: „Să nu mă lași” (2000), „Tu, tată” (2009);
- Fiica celebrului prezentator și maestru în arte, Victor Stahi;
- Moto: „Măine este o nouă zi”.

Cred că aceste două activități se combină una cu alta. Nu aș putea alege ceva anume. Jurnalismul îl am de la tata. El este maestru în artă și prezentator cu renume în Moldova. De la el am învățat multe lucruri. Fiind sever de fire, m-a obligat să învăț mult, să memorez versuri și texte pe de rost, să formez corect fraza...comunicarea o am în sânge anume de la tatăl meu.

Știi că ai fost o tânără rebelă, dar zici că tatăl tău este autoritar. Cum v-ați împăcat?

Ca în orice familie, când mai bine, când mai rău. Au fost și conflicte, dar am trecut întotdeauna peste ele. Nu am avut probleme tipice adolescenților, din simplu considerent că am fost mereu considerată o persoană cuminte, în relații voiam stabilitate, conta partenerul cu care sunt și intimitatea mea. În familie niciodată nu am discutat subiecte legate de viața mea intimă cu părinții. Din acest punct de vedere, în familie era strict. Eu cred că o să mă comport diferit cu copiii mei și voi încerca ca ei să afle toată informația, inclusiv cea “tabu”, de la mine.

În final, te-am ruga să oferi câteva sfaturi pentru toți tinerii și cititorii FĂRĂ TABU?

Le-aș sugera să fie cât mai prudenți în viață și să-și aleagă înțelept cercul de prieteni. Dacă nimeresc într-o companie de tineri care îi ademenesc să încerce droguri, țigări sau sex neprotejat, trebuie să găsească curajul să zică nu și să nu se lase influențați. Cel puțin atâta timp cât nu sunt informați. De fapt, cred că succesul în toate lucrurile rezidă anume în informare. Fiindcă am fost informată, eu singură am putut spune NU în multe momente de cotitură. Tinerii trebuie să știe ce-i așteaptă și doar după asta să ia o decizie care le-ar putea schimba întreaga viață.

Dragă Cezara, îți mulțumim!

UNFPA ajută tinerii romi să capete deprinderi de viață

Ce înseamnă violența în familie, cum să dobândești respectul de sine, care sunt infecțiile sexual transmisibile, iată doar câteva subiecte pe care 15 tineri romi din Moldova le-au discutat în cadrul unui seminar de formare a educatorilor de la egal la egal, desfășurat la Vadul lui Vodă, în luna iunie. Timp de cinci zile participanții au avut ocazia să studieze intensiv, dar și să petreacă în mod inedit zilele de vacanță.

Reuniți din toate colțurile Moldovei, tinerii cu vârste cuprinse între 12 și 18 ani s-au obișnuit repede unii cu alții, ajungând în final să se creadă prieteni pe viață. Atunci când i-am vizitat la Vadul lui Vodă era exact ora educației sexuale și am putut să remarc cum unii dintre ei își acopereau ochii sau chiar roșeau la anumite subiecte mai delicate. Treptat, însă, s-au obișnuit și erau curioși să afle cât mai multe lucruri, adresând formatorului în sănătatea reproducerii, Simion Sîrbu, o groază de întrebări. Fără îndoială tinerii mi s-au părut comunicabili și receptivi.

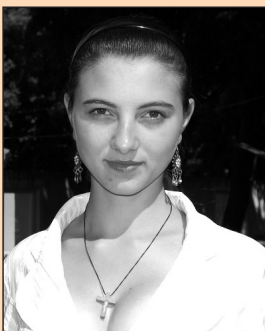
Tinerii romi împreună cu formatorul în Sănătate Reproductivă, Simion Sîrbu

Tocmai de aceea nici nu au ezitat să stea de vorbă cu un jurnalist, mai ales că urmau să apară pe paginile revistei FĂRĂ TABU, ceea ce li s-a părut extrem de important.

Sahib Imaverdiev s-a remarcat din start printre cei prezenți în sală. Dar nu e de mirare, deoarece este și cel mai experimentat dintre toți. Are 18 ani, este din orașul Soroca, învață de bucătar-chelner și visează să locuiască la Chișinău. "M-a impresionat capitala. Aș vrea foarte mult să mă stabilesc aici", mi-a spus în discu-

ție tânărul. Înconjurat de colegii săi, atât Sahib, cât și ceilalți tineri, mi-au împărtășit experiența, zicând că este un seminar extrem de util și interesant pentru ei. Sahib de exemplu, chiar dacă nu a știut de la bun început despre ce lecții va fi vorba, cum a auzit de Vadul lui Vodă nici nu a stat pe gânduri dacă să accepte sau nu. "Acum sunt foarte bucuros că am venit. Iar îndată ce mă voi întoarce acasă, voi face tot posibilul ca să folosesc experiența acumulată aici și să-mi ajut prietenii". "Cum anume?", l-am întrebat pe

IMPRESII

Iulia Danu, 15 ani, Parcani, Călărași:

„Am auzit multe lucruri legate de sănătatea reproductivă până acum, dar niciodată nu am văzut imagini. Aici, la seminar, am avut posibilitatea să obțin asemenea informații. În una din zile a trebuit să desenăm organele de reproducere feminine și masculine. Am râs până la lacrimi, a fost foarte amuzant, dar, în același timp, a

fost instructiv. Am aflat și despre diverse forme de violență, pe care am de gând să le explic și altor prieteni și cunoscuți din sat. În felul acesta îmi voi petrece vacanța în mod util. Mă voi pregăti pentru începutul unui nou an școlar, dar voi participa și la alte școli de vară. Îmi place să fiu Educator de la Egal la Egal activ”.

Cocarcea Elena, 14 ani, Stejăreni, Strășeni:

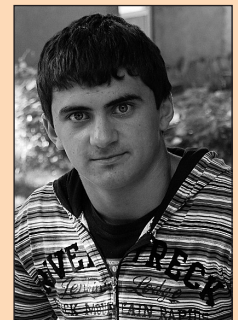
„Este un curs de instruire foarte interesant. Învăț lucruri utile despre violența în familie, respectul de sine, sexualitate. Des-

pre toate aceste subiecte am discutat deja cu mama. Ea este cea mai bună prietenă a mea și știu că nu o să mă trădeze niciodată. Dar la seminar am avut posibilitatea să aflu detalii despre lucrurile pe care le știam, să adresez întrebări instructorului și să aflu cum gândesc alți tineri și ce întrebări au ei. Imediat după ce o să mă întorc acasă, o să comunic informația pe care am aflat-o tuturor persoanelor interesate”.

Artiom Petrașcu, 14 ani, Nisporeni:

„Eu locuiesc împreună cu bunica și sora mai mică, deoarece părinții sunt plecați peste hotare și vin acasă foarte rar. Participarea la un asemenea curs este foarte importantă pentru mine, deoarece am putut să discut lucruri pe care nu aveam cu cine să le discut până acum. Ultima oară când a fost tata acasă am avut o discuție „ca între bărbați”, mi-a spus să fiu atent și să mă protejez, dar, oricum, îmi era incomod să vorbesc cu el despre asta. De la televizor și de la prieteni aflu informație, dar nu mereu completă și corectă. La seminar, în schimb, ni s-a explicat foarte clar despre așa noțiuni cum

Sahib. “În special, cunosc pe cineva, care este victimă în familie și vreau sa-l ajut. Este vorba despre un adolescent de 15 ani, a cărui părinți sunt plecați peste hotare. El locuiește împreună cu bunica, care, însă, nu-i permite să iasă nicăieri, să vorbească la telefon, îl izolează de prieteni. Aici, la seminar, am aflat că aceasta nu este normal și că un asemenea comportament poate fi calificat drept abuz sau violență psihologică, de aceea e nevoie de ajutor. Eu voi merge la polițist și voi povesti acest caz, voi încerca să-l conduc la un profesor și la un medic de familie, fiindcă băiatul se teme să meargă acolo de unul singur. Băiatul trebuie ajutat acum, când se formează personalitatea sa, căci dacă se obișnuiește așa, atunci se va comporta la fel și cu copiii săi”, mi-a povestit Sahib.

Istoriile asemănătoare am aflat și de la alți tineri. Toți erau convinși că după ce au fost instruiți ca educatori de la Egal la Egal se vor întoarce în comunitate și vor reuși să ajute cât mai mulți oameni. În special, ei vor povesti prietenilor despre riscurile vieții sexuale, despre posibilitățile de a evita o sarcină nedorită, despre comportamentul victimei în caz de violență sau viol și despre multe alte lucruri. Dar cel mai important este că vor ține legătura între ei și vor fi buni prieteni pentru toată viața, împreună reușind să facă mai mult.

sunt infecțiile sexual transmisibile, schimbările tipice pubertății, tipurile de comunicare care există, violența sexuală și altele. De aceea, sunt foarte bucuroși să mă aflu aici și să capăt așa experiență”.

Sahib Imaverdiev, 18 ani, Soroca:

„Cel mai important lucru pentru mine este că la seminar am făcut cunoștință cu colegii mei. Suntem foarte uniți și vom rămâne buni prieteni pentru toată viața. De asemenea, am aflat multe lucruri noi despre violență, sănătatea reproducerii, protejerea față de IST și HIV. Învățăm, ne distrăm și este o modalitate nemaipomenită de a ne petrece zilele de vacanță.”

Dar TU știi ce înseamnă violență?

• Fenomenul violenței este descris în **Legea Nr.45 „Cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie”**, care a fost adoptată de Parlamentul Republicii Moldova și a intrat în vigoare în luna septembrie 2008;

• Violența în familie se referă la acțiunile cu bună știință ale unor membri ai familiei împotriva altor membri, inclusiv împotriva copiilor, prin care se aduce o daună, fie fizică, fie morală;

• Legea prevede că există șase forme de violență. Acestea sunt: violență fizică, sexuală, psihologică, spirituală, economică și prejudiciu moral;

• **Violența fizică** este atunci când persoana este lovită, îmbrâncită, trântită, trasă de păr, înțepată, tăiată, arsă, strangulată, mușcată sau orice acțiune care pune sănătatea persoanei în pericol;

• **Violența sexuală** se referă la orice acțiuni ilegale cu caracter sexual, cum ar fi obligarea practicării prostituției, interzicerea folosirii metodelor de contracepție, hărțuirea sexuală, obligarea de a întreține relații sexuale fără ca persoana să dorească acest lucru, întreținerea raporturilor sexuale cu membrii familiei, inclusiv cu minorii, prin mângâieri, sărutări, pozare a copilului și alte atingeri cu tentă sexuală;

• **Violența psihologică** înseamnă ofensaarea persoanei prin derâdere, injurare, insultare, poreclire, șantajare, distrugere demonstrativă a obiectelor, amenințare cu vorba și cu arma, gelozie, izolare de familie, de comunitate, de prieteni, interzicerea angajării în muncă sau frecventării instituției de învățământ, deposedarea de acte de identitate sau alte acțiuni de acest gen;

• **Violența spirituală** înseamnă impunerea de către o persoană unei alte persoane a

DEFINIȚII

Prejudiciu moral – suferință adusă unei persoane prin care sunt lezate sentimentele ei;

Prejudiciu material – daune aduse unei persoane prin care aceasta este deposedată de bani sau bunuri care costă bani;

Agresor – este persoana care se poartă violent și comite acte de violență în familie;

Victimă – este persoana, adult sau copil, care suferă în urma actelor de violență în familie;

Ordonanță de protecție – este documentul legal prin care instanța de judecată protejează victima.

unui sistem de valori religioase, culturale, lingvistice sau etnice inacceptabile, interzicerea, limitarea sau luarea în derâdere a persoanei din cauza valorilor sale spirituale;

• **Violența economică** înseamnă lipsirea de mijloacele necesare pentru existență, cum ar fi hrană, medicamente, obiecte de primă necesitate, forțarea la munci grele și dăunătoare pentru sănătate, control nedrept asupra bunurilor unei persoane și alte acțiuni similare;

• Legea prevede că toate aceste forme de violență și persoana care le comite sunt pedepsite în mod corespunzător. Unele dintre aceste măsuri presupun că agresorul este obligat să părăsească temporar locuința victimei, să nu contacteze victima și copiii, să nu viziteze victima la locul de muncă, să întrețină financiar copiii până este soluționat cazul, să plătească cheltuielile medicale și alte daune aduse victimei, să nu poarte armă etc.

Adevăruri și neadevăruri despre violență

• Violența în familie este considerată o problemă doar a femeilor atât de publicul larg, cât și de un șir de specialiști; la rândul lor, femeile preferă să nu discute despre această problemă în public.

• Tradițional, problema violenței în familie rămâne a fi considerată de populație o problemă a familiei și „trebuie să rămână ca atare” (indiferent dacă se rezolvă sau nu la nivelul familiei).

• Cea mai recunoscută de către publicul larg este violența fizică, pe când alte forme de violență sunt mai puțin cunoscute.

• 30% din femeile supuse violenței în familie consideră că și propriul lor comportament generează violența.

• Din cauza sentimentului de frică și pericol permanent, femeile supuse violenței în familie își dezvoltă la o anumită etapă sentimentul de furie, pe care o îndreaptă asupra sa sau asupra copiilor.

În prezent, în Republica Moldova se desfășoară proiectul „Protecția și abilitarea victimelor traficului de ființe umane și violenței în familie”, realizat de către PNUD, UNFPA, OIM și OSCE, cu susținerea financiară a Guvernului Japoniei. Proiectul este preconizat pentru anii 2008-2011 și are drept scop combaterea acestor fenomene în Moldova. Regiunile-pilot care au fost selectate pentru desfășurarea activităților proiectului sunt Șoldănești, Rezi-na, Anenii-Noi, Vulcănești și Grigoriopol. Bugetul proiectului constituie 3,3 mln USD.

Anna Susarenco:

A fi voluntar, înseamnă a fi „tânăr și neliniștit”

Dragă Ana, povestește-ne, despre experiența ta în cadrul rețelei Y-PEER. Când și cum a început?

Rețeaua Y-PEER, cum o numim noi, nu este altceva decât un grup de tineri, care au un stil de viață mai activ decât ceilalți. Ei cunosc mai multe despre modul sănătos de viață, în special cu privire la sănătatea reproducerii. Eu am devenit membru Y-PEER în 2005, când am venit să-mi fac studiile la Chișinău. Am aflat de pe un anunț de pe panoul de informații din liceu despre concursul de selectare a unei noi generații de Y-PEER, am aplicat și am venit la primul training despre sănătatea reproducerii. Apoi am devenit Y-PEER, iar la scurt timp voluntar la Societatea de Planificare a Familiei din Moldova.

Ce înseamnă să fii voluntar și cum se pot implica tinerii în așa activități?

Voluntariatul presupune să muncești benevol în folosul comunității fără a primi bani. Vârsta voluntarilor este cuprinsă între 15 și 29 de ani. Voluntarii sunt deschiși către schimbări și lucruri noi, sunt informați și puternici. Prin voluntariat tinerii capătă experiențe noi, își modelează personalitatea și devin modele pentru semenii lor. Eu cred că orice tânăr este talentat și ar putea deveni un bun voluntar. Tot ce se cere este dorință și un pic de efort. Vin cu un sfat către toți elevii, studenții să nu fie indiferenți la anunțurile pe care le văd pe panoul de informații în licee, universități, pe internet sau la televizor și să nu se teamă de voluntariat. La început contează experiența, după care vor veni și beneficiile materiale.

Apropo de beneficii. Dacă nu sunt remunerați, ce primesc voluntarii în schimb?

Ei primesc experiență de lucru, se obișnuiesc să muncească în echipă, scriu rapoarte, devin punctuali și responsabili. Atunci când ajung să-și caute un loc de muncă, toate aceste calități le ajută foarte mult, mai ales că angajatorii sunt anume în căutarea tinerilor cu experiență. Un alt avantaj este interacțiunea permanentă cu oameni noi și, desigur, posibilitatea de a călători, a participa la seminare, atât în țară, cât și peste hotare.

Cât timp îți ia activitatea de voluntariat ca membru Y-PEER?

Practic tot timpul liber și uneori chiar și din timpul studiilor. Îmi amintesc cum la început mă muștrai profesorii că am uitat

Anna Susarenco este moderator la emisiunea "Pentru că fiecare contează", difuzată în fiecare joi la Radioul Național

de carte, deoarece eu eram implicată permanent în activități Y-PEER. Treptat m-am obișnuit să-mi organizez timpul și să le reușesc pe toate. Mai ales că atunci când îți place ceea ce faci ești dispus chiar să nu dormi noaptea, doar ca să faci față responsabilităților care se cer.

Și cum obișnuiești să te distrezi?

Să fii Y-PEER nu înseamnă să nu ai parte de distracție. Dimpotrivă, multe dintre activitățile noastre includ acest aspect. De exemplu, teatrul social, plecările prin raioane, trainingurile, care se încheie neapărat cu glume și distracții.

Știu că ești o persoană activă mai ales în relațiile cu mass-media. Ți-ar plăcea să devii jurnalist pe viitor?

Eu mi-am dorit întotdeauna să-mi dezvolt capacitățile de comunicare, de aceea m-am implicat în emisiuni radiofonice, inițial la Radio Antena C, emisiunea "Fără Tabu", apoi la Radio Moldova, emisiunea „Forța Junimii”. Paralel cu aceste activități am desfășurat ore informative în școli și licee. Acest lucru este cel mai plăcut, deoarece ești foarte aproape de auditoriul tău, poți să-l privești în ochi, să i te adresezi direct. Nu știu dacă îmi doresc să fiu jurnalist, dar la sigur jurnalismul va rămâne pasiunea vieții mele.

Ți s-a întâmplat să ai vreo experiență hazlie în activitatea ta de voluntar?

Îmi amintesc o emisiune radiofonică într-o zi de iarnă, când, probabil toată lumea ședea lângă sobă, iar noi, educatorii de la egal la egal, mergeam la radio. Tema emisiunii era: „Valori și Luarea Deciziilor”. Ca de obicei, noi discutăm în studio, dar aveam și telefoane în direct. A sunat o dom-

Anna Susarenco:

Originară din Sipoteni, Călărași;
Studentă, anul I, ASEM, Facultatea Relații Economice Internaționale
Educator de la Egal la Egal;
Responsabil Comunicare și Relații cu Mass Media în cadrul Rețelei Y-PEER Moldova;
Voluntar la Societatea de Planificare a Familiei din Moldova

niță de 12 ani care a spus: „Eu am o întrebare pentru domnișoara Anna”. În acel moment eu m-am pierdut cu firea, deoarece mă temeam că nu voi ști ce să-i răspund, când am auzit: „Domnișoara Anna, eu m-am certat cu prietenul meu și nu știu ce să fac ca să ne împăcăm. Dvs ce mă sfătuiți, să-l iert?” Nu țin minte ce am răspuns, dar știu că m-a salvat doamna psiholog prezentă în studio. După emisiune am ieșit cu gândul că cineva va spune rău de mine, însă toți au început să râdă.

Cum te-ai obișnuit să vorbești despre educație sexuală, contracepție, prezervative?

Să fii educator de la egal la egal, înseamnă să vorbești fără tabu. Recunosc că la început roșeam când vorbeam despre asta în fața unui grup necunoscut, dar mai târziu m-am obișnuit. Cred că este mult mai bine să discuți aceste lucruri deschis, fără jenă sau frică, decât să ajungi să ai o sarcină nedorită sau o infecție sexual transmisibilă, ceea ce, după părerea mea, este mult mai jenant.

Ce cred părinții tăi despre activitatea ta și cum discuți subiectele tabu în familie?

Inițial ei nu știau detalii despre activitatea mea de educator de la egal la egal. Credeau că e vorba despre noțiuni generale, precum valori, luarea deciziilor, un mod sănătos de viață, dar au aflat pe parcursul emisiunilor radio, la fel ca și mulți alți ascultători. Ei sunt de acord cu mine și se bucură că sunt foarte bine informată despre sănătatea sexual-reproductivă, am experiență în organizarea seminarelor, trainingurilor, am anumite abilități de comunicare. Referitor la subiectele tabu în familie, chiar nu avem probleme, mai ales că în casă suntem și fete și băieți și ne înțelegem perfect.

Îți mulțumim și îți dorim multă baftă!

Valentina Vatamaniuc, Medic ginecolog-obstretician, răspunde la întrebările tinerilor cu privire la sănătatea reproductivă:

Bună ziua! Mă numesc Mariana, am 18 ani și aș vrea să folosesc pastile contraceptive, dar am auzit că îngrășă. Este adevărat?

Intenția de a folosi contraceptive este bună, deoarece ele au multe efecte pozitive. Se vorbește că au capacitatea de a îngrășa, dar, de fapt, ele îmbunătățesc pofta de mâncare. Astfel, persoana care nu poate să se abțină de la mâncare de bună voie, într-adevăr ar putea să adauge la masa corporală. În același timp, este important să se știe că domnișoara poate fi stăpână pe situație și poate regla atât cantitatea de produse alimentare asimilate, cât și calorii. În acest fel, pastilele contraceptive nu vor provoca nicidecum adăos de kilograme.

La ce vârstă este indicat să începi viața sexuală (pentru fete și pentru băieți)?

În general, ar fi just ca acest moment important să se întâmple doar cu persoanele îndrăgostite și nu în alte scopuri. Însă nu întotdeauna ne îndrăgostim atunci când suntem pregătiți fizic, moral și material de relațiile sexuale. De aceea, aș spune că, în medie, atât o domnișoară cât și un băiat poate să înceapă viața sexuală odată cu atingerea majoratului. Responsabilitatea personală este necesară pentru a avea o viață sexuală cât mai frumoasă și plină de tot ce ne poate oferi ea.

Este adevărat că în cazul avortului la prima sarcină, există riscul de a nu mai avea copii?

Cu regret, trebuie să constat că această afirmație este corectă, iar statistica ne-o demonstrează prin cifre reale, care sunt identice pentru toate țările lumii. Circa 20% din femei au probleme grave de sănătate, care se soldează cu infertilitate din cauza acestui fapt. Să ne gândim și la suferințele sufletești care le persecută pe unele femei pe durata întregii vieți, dacă nu pot deveni mame deoarece cândva au avortat. De aceea, dragele mele, să

fiți foarte prudente și să vă gândiți de două ori înainte de a face un pas, care ar putea să vă afecteze întreaga viață.

Are vreo importanță grupa sanguină pentru făt și naștere?

Este cunoscut faptul că 15% din populația Terrei este lipsită de factorul sangvin Rhesus, de aceea așa persoane sunt numite Rh-negative. Dacă femeia Rh-negativă este însărcinată cu un copil de la bărbat Rh-positiv, uneori apar anticorpi, care pot dăuna fătului. Din această cauză se recomandă investigațiile timpurii în sarcină și îndeplinirea prescripțiilor medicale; evitarea avorturilor în general și mai ales la femeile Rh-negative; administrarea gamma-globulinei AntiRhesus în primele 48 de ore după naștere sau avort.

Există vreo legătură între aspectul fizic al persoanei și comportamentul ei sexual (spre exemplu, dacă domnișoara este mai frumoasă și mai suplă, atunci este mai activă în timpul actului sexual)?

Să știi că această corelație este un mit... estrogenul (hormonul sexual feminin) se depozitează mai mult în grăsimea abdominală, de aceea femeile și domnișoarele „grăsuțe” sunt foarte feminine și active sexual. Dar cel mai mult depinde

de partenerul cu care această domnișoară a decis să întrețină relația sexuală: poate fi fata SUPER ACTIVĂ, dar dacă băiatul este PASIV sau are frică de o relație cu ea, sexualitatea nu se va realiza.

Am avut primul contact sexual, dar fără sângerări. Prietenul nu mă crede că am fost virgină și nu știu cum să explic acest lucru. Ați putea să mă ajutați?

Aș spune că, în primul rând, prietenul care nu are încredere în tine merită să-i fie „dați papucii”. Dar dacă vorbim la modul concret, atunci ar trebui să-i explici că himenul nu este la fel de gros și elastic la toate domnișoarele. La unele fete himenul poate fi foarte elastic, în acest caz fiind posibil ca fata să nu fie dezvirginată până la sfârșit. În alte cazuri, mai delicate, băieții NU știu cum trebuie să fie o fată virgină, ba chiar nu știu cum să întrețină un act sexual normal, în același timp având pretenții exagerate față de domnișoare și ofensându-le prin neîncrederea lor. Dacă ar fi să redăm relația băiat-fată printr-o ecuație, atunci aceasta ar arăta astfel: sau este încredere și va fi, sau nu este și nici nu va fi. De aceea, înainte de a purcede la o relație intimă, care implică sentimente, ar fi cazul să vă gândiți: se merită oare?

● ÎN ATENȚIA TINERILOR ! ●

CONCURSUL PLURAL + MOLDOVA

Alianța Civilizațiilor (Inițiativa ONU), Organizația Internațională pentru Migrație (OIM) și UNFPA, Fondul ONU pentru Populație, invită tinerii din Moldova să participe la concursul înregistrărilor video PLURAL + din 2009 pe marginea subiectelor ce țin de migrație și diversitate.

Recunoscând tinerii drept catalizatori ai schimbărilor sociale într-o lume care deseori este caracterizată de segregare, intoleranță, divizări de ordin etnic și religios, festivalul de înregistrări video PLURAL + își propune drept scop să promoveze tineretului în abordarea subiectelor ce țin de integrare, identitate, diversitate, drepturile omului și coeziune socială în întreaga lume.

Tinerii din Moldova sunt invitați să prezinte o scurtă înregistrare video (1-5 minute) de orice stil sau gen (desen animat, film documentar, dramă, etc.), care să oglindească gândurile, experiențele, opiniile, întrebările sau sugestiile lor pe marginea subiectelor menționate, precum și a promovării coexistenței benefice și agreabile în diferite contexte culturale și religioase.

Există foarte puține modalități de procesare a impactului emoțional invocat de fenomenul migrației de o scară mare. Din aceste considerente este extrem de important de abordat problema dată într-o modalitate care ar fi interesantă pentru tineret. Contribuțiile practice parvenite din partea tineretului din Moldova nu rezidă doar în identificarea constrângerilor,

ci și în promovarea unui mediu de respect și apreciere unul față de altul, care ar putea să servească drept bază pentru crearea unei lumi mai culte și fără prejudecăți.

Concursul oferă tinerilor două opțiuni de participare:

1. Concursul internațional

Concursul PLURAL + se va desfășura pentru trei categorii de vârstă: 9-12 ani, 13-17 ani și 18-25 ani. Înscrierea la concurs se poate efectua în perioada 1 iunie - 30 septembrie 2009. Câștigătorii internaționali vor fi anunțați la New York, în cadrul evenimentului organizat la 18 decembrie 2009 cu ocazia Zilei Internaționale a Migranților. Producătorii înregistrărilor video câștigătoare vor primi premii speciale (premiu în bani, echipament video și oportunități profesionale), cât și recunoaștere și etalare.

Notă: toate înregistrările video și formularele de participare pentru concursul internațional trebuie prezentate în limba engleză; înregistrările video trebuie să fie în limba engleză sau să dispună de subtitluri în limba engleză și să fie expediate prin poștă la New York, SUA.

2. Concursul național

Pe lângă concursul internațional PLURAL +, se va organiza complementar și concursul național PLURAL + MOLDOVA. Concursul PLURAL + MOLDOVA se va desfășura pentru trei categorii de vârstă: 9-12 ani, 13-17 ani și 18-25 ani. Înscrierea la concurs se poate efectua în perioada 1 iunie - 30 septembrie 2009. Câștigătorii naționali vor fi anunțați mai întâi în cadrul Galei Drepturilor Omului, care se organizează în fiecare an la 10 decembrie, dar vor fi premiați pe 18 decembrie, de Ziua Internațională a Migranților. Producătorii înregistrărilor video câștigătoare vor primi premii speciale, precum și recunoaștere și etalare. Toți participanții vor primi o diplomă care va certifica participarea la evenimentul dat.

Notă: toate înregistrările video și formularele de participare pentru concursul național pot fi prezentate în limbile rusă sau română și expediate prin poștă la Chișinău.

Pentru alte detalii despre concurs accesați pagina de internet a Organizației Națiunilor Unite în Moldova <http://www.un.md/>

Cine suntem? UNFPA, Fondul ONU Pentru Populație

Fondul ONU pentru Populație are ca misiune să îmbunătățească viața oamenilor și să le dea posibilitatea de a face alegeri informate în privința vieții de cuplu pentru că, în timp, deciziile luate de oameni cu privire la sănătatea reproducerii modifică structura și dinamica populației.

Fondul ONU pentru Populație ajută guvernele, la solicitarea acestora, să formuleze politici și strategii de dezvoltare durabilă și de reducere a sărăciei. UNFPA asistă statele în culegerea și analiza datelor care permit o mai bună înțelegere a tendințelor de dezvoltare a populației și încurajează guvernele să țină cont de nevoile genera-

țiilor viitoare, precum și de ale celor de astăzi.

Fondul ONU pentru Populație susține programe în următoarele regiuni: Statele Arabe, Europa, Asia Centrală, America Latină și Caraibe și Africa Subsahariană. Activăm în peste 140 de țări, zone și teritorii, inclusiv în Republica Moldova, prin 112 birouri de țară.

Buletinul informativ
«FĂRĂ TABU»
este editat cu sprijin financiar
UNFPA și se distribuie gratis

Editor
Design

Irina Lipcanu
Oleg ZAHARCIUC

Adresa: Casa ONU, Biroul UNFPA,
str. 31 August, 131, et. IV, Chișinău, MD-2012
Tel.: 22.00.45, 21.40.02; fax: 21.40.03
www.un.md